

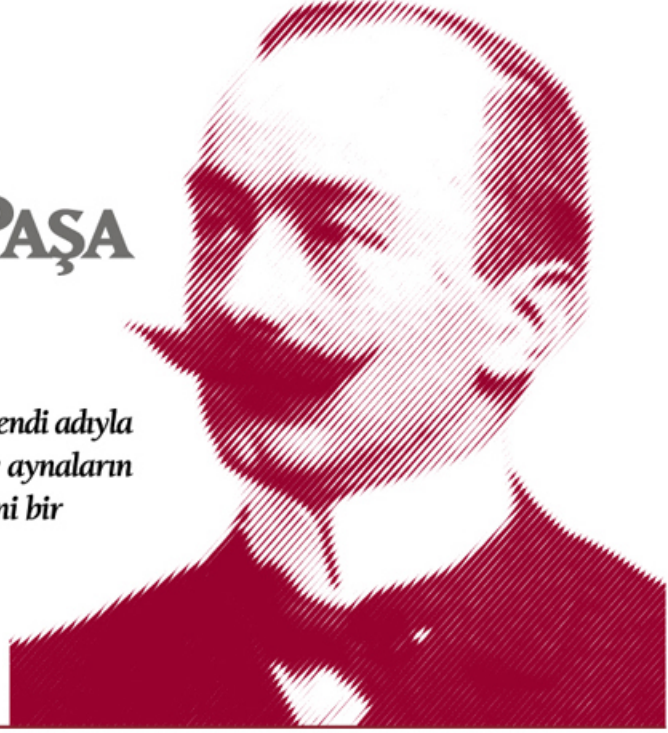

GÖZ HEKİMLİĞİNE KATKILARIYLA:

ESAD IŞIK PAŞA

1865 – 1936

1903'te yeniden düzenleyerek kendi adıyla literatüre geçen, düz ve konkav aynaların bir arada olduğu, çift aynalı yeni bir oftalmoskop geliştirdi. "Dr. Esad Oftalmoskopu" bütün dünyada tanındı ve kullanıldı.

Prof. Dr. Nil Sarı, Ümit Emrah Kurt, Dr. Ahmet Doğan Ataman, Dr. İbrahim Topçu, Dr. Ümit Zeyneb Belbez, Dr. Esin Karlıkaya, Dr. Elif Vatanoglu, Ferda Gündoğdu, Necla Kınık
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı

Prof. Dr. Nil Sarı başkanlığında lisansüstü öğrencilerinin uygulamalı tıp tarihi eğitimi amacıyla hazırlanmış olan poster çalışmalarındandır.

1865 İstanbul'da doğdu.

1889 Tabip yüzbaşı olarak Askeri tıbbiyeden mezun oldu ve göz ihtisası yapmak üzere Paris'e gönderildi.

1893 Buradaki bazı öğrencilerin "Türkler bu okulu bitiremez" demesi üzerine yeniden Paris Tıp Fakültesi'ne yazılarak 5 sene sonra ikinci tıp diplomasını aldı. Bu arada, Val de Grace Askeri Hastanesi'nde Profesör Despagner'in şefliğindeki Oftalmoloji Kliniği'nde görev yaptı, "Essai sur la semiologie del' exoptalmie" (Ekzoftalmi Semiyolojisi Üzerine Bir Deneme) adlı teziyle göz hastalıkları uzmanı oldu. Viyana ve Berlin'de etütler yaptı. Fransa Oftalmoloji Cemiyeti üyesi oldu.

1894 Türkiye'ye döndü. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'de

"emraz-ı ayniye" (göz hastalıkları) muallim muavini olarak göreve başladı. Cemiyet-i Mülkiye-i Tıbbiye ve Sıhhiye-i Umumiye üyeliklerini yürüttü.

1899 Demirkapı Askeri Tıbbiyesi'nde muallimliğe, yani göz hastalıkları profesörlüğüne yükseldi. Öğrencilerine en büyük telkini ise "ahlaklı olmaları" yolundaydı. Aynı yıl Türkiye'de ilk defa müstakil bir göz kliniği kurdu; Paris'ten getirdiği kendi aletlerini bu klinikte kullandı. 15 yataklı olarak barakalarda açılan bu göz kliniğinde Tıbbiye'nin son sınıf öğrencilerini yanına yardımcı olarak aldı ve onları yetiştirdi.

1903 Oftalmoskopu çift aynalı olarak geliştirdi. Şişli Etfal Hastanesi ve Darılaceze'de çalışıp, 39 yıl klinik hocalığı yaptı. →

1912 Sağlık Bakanı oldu. 1912'den başlayarak uzun yıllar Sıhhiye Müdüriyet-i Umumiyesi'ni yönetti. Hilal-i Ahmer kurucuları arasında yer aldı.

Alman fizik bilginlerinden Helmholtz'un 1851'de keşfettiği basit oftalmoskopu 1903'te yeniden düzenleyerek kendi adıyla literatüre geçen, düz ve konkav aynaların bir arada olduğu, çift aynalı yeni bir oftalmoskop geliştirdi. "**Dr. Esad Oftalmoskopu**" bütün dünyada tanındı ve kullanıldı. Kızı Tomris Hanım'ı 1946'da Londra'da bir hastanede muayene eden İngiliz göz hekimi: "Siz Dr. Esad Işık'ın nesi olursunuz?" diye sorar; "Babam" deyince de, "İşte elimdeki alet onun" der ve Dr. Esad Işık'ın kızı bundan sonra bir prenses muamelesi görür.

Yalandan göz hastalığı iddiasında bulunanların muayenesine mahsus olarak "**Esad Stereoskopu**" adı verilen bir buluşu geliştirdi.

İstiklal Savaşı'nın hazırlıklarında ön sahnada yer aldı; 1918'de "Milli Kongre" adlı siyasi derneğin başkanı olarak milli kuvvetlerin toplanmasında başı çekti. Kuruculuğunu yaptığı Müdafai Milliye Cemiyeti yurttaki tüm kurumları bir araya toplayıp, Anadolu'daki Kuvay-i Milliye ile beraber çalıştı. Düşman propagandasına karşı deliller içeren vesikalar hazırlatıp, bastırıldı ve dağıttı. Ermeni mezalimi adı altında yapılan yayınlara karşı İngilizce ve Fransızca yayın yaptı.

Alman fizik bilginlerinden Helmholtz'un 1851'de keşfettiği basit oftalmoskopu 1903'te yeniden düzenleyerek kendi adıyla literatüre geçen, düz ve konkav aynaların bir arada olduğu, çift aynalı yeni bir oftalmoskop geliştirdi. "**Dr. Esad Oftalmoskopu**" bütün dünyada tanındı ve kullanıldı.

Memleketin muhtelif bölgelerinde asırlardan beri yaşayan Türkler ve eserleri hakkında istatistik bilgiler topladı ve haritalar bastırıldı.

Yunan işgali üzerine "Milli Şura"nın oluşturulmasında görev aldı.

1920-22 İngilizler tarafından Malta'ya sürgün edildi. 16 Mart 1920'de İstanbul'un İngilizlerce işgali üzerine diğer mücadele arkadaşları ile beraber Malta'ya sürgün edildi; Ailesine çeşitli eziyetler yapıldı. Hanımına yazdığı mektupta, "Malta benim için bir dersane, bir tecrübe mektebi oldu. Hele Garb (Batı) medeniyeti hakkında fikrim tamamen tenevvür etti (aydınlandı)" diyerek işgal kuvvetlerinin gerçek yüzünü ortaya koydu.

Sürgünden döndükten sonra İstanbul Tıp Fakültesi'ndeki görevini sürdürerek pek çok göz hekimi yetiştirdi.

Malta'dan yazdığı mektuplarda "Öz ana" saydığı vatani için, şiirler kaleme aldı. Beş yaşındaki kızı Tomris (Atikkan) için yazdığı mektuptan:

"Annem, babam, kardeşim
Ey sevgili yoldaşım
Cümlemizi besleyen
Nazlı ninni söyleyen
Asıl ana vatandır"